

**KRAELITZ-GREIFENHORST,
Friedrich von**
(1876-1932)

Avusturyalı Türkolog.

12 Temmuz 1876'da soylu bir ailede dünyaya geldi. Lise öğreniminin ardından Viyana Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi (1895); aynı zamanda Felsefe Fakültesi'ndeki şarkiyat derslerine katıldı. 1899'da Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra kendisini şarkiyat öğrenimine verdi ve Maximilian Bittner, David H. von Müller, August Haffner, Josef Ritter von Karabacek gibi ünlü hocalardan Türkçe, Arapça, Farsça, Ermenice, Doğu tarihi ve paleografi okudu. 1904'te *Die türkischen Elemente im Neupersischen* başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. 1903 yılından itibaren Saray Kütüphanesi'nde (Hofbibliothek) çalışmaya başladı; 1907'de buradan bir yıllığına ayrılarak Dışişleri Bakanlığı'nın şifre ve tercüme bölümünde görev aldı. 1911 baharında önemli bazı Türkçe yazma eserleri tesbit etmek üzere İstanbul'a gitti. 1913 yılında doçent oldu. 1917'de profesörlüğe yükseldikten sonra Saray Kütüphanesi'ndeki görevinden ayrılarak iki yıldan beri ders verdiği üniversiteye geçti. Aynı yıl kısa bir süre için Sigmondsherberg esir kampını ziyaret ederek buradaki Tatar esirlerin konuştukları lehçe üzerinde çalıştı. 1921'de yapılacak Osmanlı tarihi araştırmalarını yayımlamak üzere *Mitteilungen zur Osmanischen Geschichte* adlı bir dergi kurdu; ancak dönemin olumsuz şartları yüzünden derginin sadece iki sayısı yayımlanabildi (Wien, Hannover 1921-1926). 1920 yılından itibaren Viyana İlimler Akademisi'nin (Wiener Akademie der Wissenschaften) muhabir üyesi olan von Kraelitz-Greifenhorst 25 Şubat 1932'de Viyana'da öldü. Bilhassa Osmanlı belgeleri ve Türk lehçeleri üzerine yoğunlaşmasıyla tanınmıştı. Belge çalışmalarında sadece tercüme, metin tahlili, konu ve kelime şerhleriyle yetinmemiş, belgelerin formlarını da dikkate alarak Osmanlı belgelerini inceleme metodlarına önemli bir yenilik getirmiştir. Von Kraelitz-Greifenhorst'un çalışmalarının büyük bir kısmı *Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Mitteilungen zur Osmanischen Geschichte* ve *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* gibi dergilerde makale olarak çıkmıştır. Büyük ilgi çeken Fâtih Sultan Meh-

med'in teşkilât kanunnâmesini de *Mitteilungen zur Osmanischen Geschichte* dergisinin ilk sayısında yayımlamıştır.

Eserleri. 1. *Die Verfassungsgesetze des Osmanischen Reiches* (Leipzig 1909; Wien 1919). Osmanlı Devleti'nin kânûn-ı esâsileri hakkındadır. 2. *Sprachprobe eines armenisch-tatarischen Dialektes in Polen* (Wien, ts.). Polonya'da konuşulan bir Ermeni-Tatar diyaleği üzerine yaptığı araştırmadır.

Önemli makalelerinden bazıları da şunlardır: "Bericht über den Zug des Gross-Botschafters Ibrahim Pascha nach Wien im Jahre 1719" (*Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*, sy. 158 [Wien 1908]); "Parlamentarische und verfassungsrechtliche Ausdrücke im Osmanisch-Türkischen" (*WZKM*, XXIV [1910]); "Studien zum Armenisch-Türkischen" (*Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*, sy. 168 [Wien 1912]; trc. Hakan Karateke, "Ermeni Harfleriyle Türkçe Hakkında Araştırmalar", *Kebikeç*, IV [İstanbul 1996], s. 13-33); "Türkische Etymologien" (*WZKM*, XXVII [1913]); "Das Fetwa über den heiligen Krieg" (*Österreichische Monatsschrift für den Orient*, XLI [Wien 1915]); "Die Ungültigkeitserklärung des Pariser und Berliner Vertrages durch die osmanische Regierung" (*a.g.e.*, XLIII [1917]); "Osmanische Urkunden in türkischer Sprache aus der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur osmanischen Diplomatie" (*Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*, sy. 197 [Wien 1922]); "Die arabischen, persischen und türkischen Wörter im Buche gegen die Mohammedaner des Gregor von Tat'ew" (*Handes Amsorya*, XLI [Wien 1927], s. 771-778); "Der Islam" (*Wissenschaft und Kultur*, II [1929], s. 207-219); "Kulturhistorische Streiflicher aus der Glanzperiode des Osmanischen Reiches" (*Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Stadt Wien*, IX-X [1929]); "Zur Etymologie des türkischen Zahlwortes 'iki' 'zwei'" (*WZKM*, XXXVI [1929]); "Ein Beitrag zur kasan-tatarischen Volksliteratur" (*a.g.e.*, XXXVII [1930]).

BİBLİYOGRAFYA :

J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 260; *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XV, 287; T. Seif, "Friedrich Kraelitz Edler von Greifenhorst", *WZKM*, XXXIX (1932), s. 1-5.

HİRAL GÖRGÜN

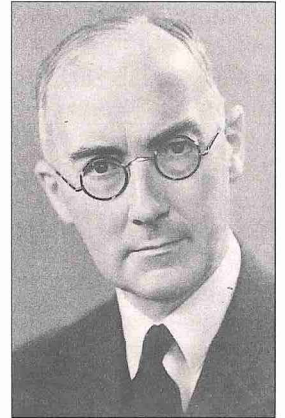
KRAMERS, Johannes Heindrik
(1891-1951)

The Encyclopaedia of Islam'ın
editörlerinden
Hollandalı şarkiyatçı.

Rotterdam'da zengin bir ailenin çocuğu olarak doğdu. 1909'da meşhur Erasmus Gymnasiumu'nu bitirdi. Arkasından Leiden Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi; burada şarkiyatçı Snouck Hurgronje'un tesiriyle İslâm araştırmalarına yöneldi. Hukuk Fakültesi'ni, okuduğu alanların ikisini de ilgilendiren, Türkiye'de Hollandalılar'a uygulanan ceza hukuku konusunda hazırladığı *De strafrechtsspraak over de Nederlanders in Turkijë* adlı doktora teziyle bitirdi. Aynı yıl içinde Hollanda konsolosluğuna tercüman olarak İstanbul'a gitti. Türkiye'de kaldığı altı yıl boyunca Doğu dünyasını tanıma imkânı buldu; burada birçok dost edindi ve Türkçesini ilerletti.

1922'de Leiden Üniversitesi'nde Farsça ve Türkçe okutmanlığına tayin edildi; aynı yıl, Osmanlılar'da tarih yazıcılığı konusunu işleyen *Over de geschiedschrijving bij de Osmaanshe Turken* başlıklı çalışmasıyla doçent oldu. Akademik kariyere girmesini takip eden üç yıl içerisinde Türk dili ve tarihiyle Avesta ve İran tarihi üzerine birçok makale yayımladı. Lozan barış görüşmelerine ve 1925'te Milletler Cemiyeti'nin Musul bölgesinde incelemeler yapmak üzere kurduğu komisyona üye seçildi. Bu siyasî görevi sırasında Türk tezi olumlu yaklaşmadığı için Türkiye'de kendisiyle bağlantılı çevreler ve dostları tarafından eleştirildi.

Kramers'in ilgisi zamanla Arabist Palache ve van Arendonk'la birlikte yaptıkları ilmî çalışmalar sebebiyle Arabyat'a doğru kaydı. 1939'da Arapça profesörü

Johannes
Heindrik
Kramers